

ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN,

*Belkinovy povídky
Hlavními postavami*

Minul ještě den a husar se docela uzdravil. Byl neobyčejně veselý, neúnavně žertoval hned s Duňou, hned s dozorcem; pohvizdoval si písničky, rozmlouval s cestujícími, zapisoval jejich cestovní výkazy do poštovní knížky a dobrému dozorcovi se tak zalbil, že mu bylo líto, když se třetího dne musel se svým milým hostem loučit. Byla neděle; Duňa se chystala do kostela. Husarovi připravili vůz. Rozloučil se s dozorcem, štědře se mu odměnil za byt i stravu; rozloučili se s Duňou a nabídl se, že ji svezí do kostela, který byl na kraji vesnice. Duňa byla na vahách. „Co se bojíš?“ řekl jí otec. „Vždyť“

Jeho Blahorodí není vlk a neukousne tě; svez se s ním do kostela.“ Duňa usedla do vozlíku vedle husara, sluha vyskočil na kozlík, vozka hvízdal a koně se dali do klusu.

Ubohý dozorce nechápal, jak mohl sám své Duně dovolit, aby jela s husarem, jak byl zaslepen a kam se tenkrát poděla jeho rozvaha. Neminulo ani půl hodiny, když začal tesknit a neklid se ho zmocnil do té míry, že to nevydržel a šel sám na bohoslužby. Přicházejí ke kostelu, spatřil, že se lid už rozešel, ale Duňa není za hřbitovní zdí ani v kostelní předstíni. Vstoupil spěšně do kostela; kněz vycházel z prostory za oltářem; dáček zhašel svíčky, v koutě se ještě modlily dvě babičky; Duňa však v kostele nebyla. Ubohý otec se stěží odhodlal zeptat se dáčka, zda byla na bohoslužbách. Dáček odpověděl, že nebyla. Dozorce šel domů polomrtev. Zbývala mu jediná naděje: Duňu z mladické lehkomyšlnosti snad napadlo jít až do nejbližší stanice, kde žila její kmitra. V mučivém rozechvění očekával návrat trojky, s kterou ji pustil. Vozka se nevracel. Konečně přijel kvečeru sám, opilý, s vražednou zprávou: „Duňa se vypravila z tamté stanice s husarem dál.“

Stařec nesnesl své neštěstí; ihned ulehk do téže postele, kde den předtím ležel mladý podvodník. Teď, když uvázil všechny okolnosti, dovrtípl se dozorce, že nemoc byla před-

54

stíraná. Ubožák se rozstonal silnou horečkou; odvezli ho do S*** a na jeho místo dali dočasně jiného. Týž lékař, který přijel k husarovi, léčil i jeho. Ujistil dozorce, že mladý muž byl zcela zdrav, a on už tehdy tušil, že nemá dobré úmysly, ale mlčel ze strachu před jeho knutou. Ať už Němec mluvil pravdu, či se chtěl pochlubit svým důvřipem, ubohého nemocného tím ani za mák nepotěšil. Jakmile se uzdravil, vyprosil si dozorce u s-ského poštmistra na dva měsíce dovolenou, neřekl nikomu o svém plánu ani slova a vydal se pěšky za svou dcerou. Z cestovního výkazu věděl, že rytmistr Minskij jel ze Smolenska do Petrohradu. Vozka, který ho vezl, vypravoval, že Duňa po celou cestu plakala, ač, jak se zdálo, jela ze své vůle. Snad, myslil si dozorce, přivedu domů svou zbloudilou ovečku. S tou myšlenkou se dostal do Petrohradu, ubytoval se poblíž kasáren Izmajovského pluku v domě penzionovaného poddůstojníka, svého starého kamaráda ze služby, a začal své pátrání. Brzy se dozvěděl, že rytmistr Minskij je v Petrohradě a bydlí v Děmutově hostinci. Dozorce se odhodlal jít k němu.

Časně ráno přišel do jeho předstíne a prosil, aby oznámili Jeho Blahorodí, že ho chce vidět starý voják. Vojenský lokaj, čistící boty na kopytech, prohlásil, že pán spí a před jedenáctou nikoho nepřijímá. Dozorce odešel a vrátil se v ustanovenou dobu. Minskij k němu vyšel sám, v županu, v rudé čapce. „Copak chceš, brachu?“ zeptal se ho. Starcovo srdce vzbuchlo, slzy se mu nahrnuly do očí a třesoucím se hlasem řekl jen: „Vaše Blahorodí! Buďte tak milostivý...“ Minskij se na něho rychle podíval, zrudl, vzal ho za ruku, odvedl do pracovny a zavřel za sebou dveře. „Vaše Blahorodí,“ pokračoval stařec. „Co padlo z vozu, po tom je veta. Vraťte mi aspoň mou ubohou Duňu. Vždyť jste se s ní už dost potěšil; nezkazte ji zbytečně.“ — „Co se stalo, to se nedá odčinit,“ řekl mladý muž krajně zmaten. „Jsem vinen vůči tobě a ochotně tě prosím za odpuštění; ale nemysli si, že bych mohl Duňu opustit; bude šťastná, dávám ti své čestné slovo. K čemu ji potřebuješ ty? Má mě ráda; odvykla dřívějšímu způsobu života. Ani ty, ani ona — oba nezapomenete na to, co se stalo.“ Pak mu vsunul něco do manžety

55

růkávou, otevřel dveře a dozorce, sám nevěděl jak, ocll se na ulici.

Dlouho stál nehnuté, konečně spatřil v manželě svého ru-kávu svazek papírů, vynadal je a spatřil několik zmačkaných padesařirublových bankovek. Zase se mu nahrnuly slzy do očí, slzy nevole. Zmačkal papíry v chumáč, hodil je na zem, zadupal podpatkem a šel. Po několika krocích se zamyslí... a vrátil se... ale bankovky tam už nebyly. Dobře oblečený mladý muž ho zahlédl, odběhl k drožce, spěšně usedl a vy-

60

křikl: „Jed!...“ Dozorce ho nepronásledoval. Rozhodl se, že odjede domů do své stanice, ale předem chtěl ještě jednou aspoň spatřit svou ubohou Duňu. Za tím účelem se vrátil za dva dny k Minskému; ale vojenský lokaj mu řekl hrubě, že pán nikoho nepřijímá, hrudí ho vytlačil z předstíne a zabouchl mu dveře před nosem. Dozorce chvilku postál, po-stál — a šel.

Téhož večera šel po Litějně ulici, když byl dal sloužit bo-hoslužbu za všechny ztrápené a zkormoucené duše. Náhle se kmitl před ním švihácký kočár a dozorce poznal Minské-ho. Kočár se zastavil u podjezdu třípatrového domu a husar vyběhl na zápraží. Šťastný nápad mihl se dozorcovou hla-vou. Vrátil se, a když dostihl kočárho, zeptal se ho: „Čí jsou to koně, brachu? Nejsou to koně Minského?“ — „Baže,“ odpo-věděl kočár, „a co chceš?“ — „Ale tohle: tvůj pán mi rozkázal, abych odnesl jeho Duně lístek, a já zapomněl, kde ta jeho Duňa byli!“ — „Tady přece, v prvním patře. Opozdil ses, brachu, se svým lístkem, teď už je u ní sám.“ — „To nevádi,“ namítl dozorce, jehož srdce bylo v nevýslovném pohnutí, „děkuju, žes mě upozornil, já si už svou věc vyřídím.“ S těmi slovy stoupal po schodech.

Dveře byly zavřeny; zazvonil, minulo několik vteřin trap-ného očekávání. Klíč zaskřípal, otevřeli mu. „Bydlí zde Av-dot'ja Samsonovna?“ zeptal se. — „Ano,“ odpověděla mladá služka, „co jí chceš?“ Dozorce vstoupil bez odpovědi do salónu. „To se nesmí!“ křičela za ním služka. „Avdot'ja Sam-sonovna má hosty!“ Ale dozorce neposlouchal a šel dál. Dva první pokoje byly tmavé, v třetím bylo světlo. Přistoupil k otevřeným dveřím a zastavil se. V nádherně zařízeném

pokoji seděl zadumaně Minskij. Duňa, oblečená nanejvýš elegantně a módně, seděla na opěradle jeho křesla jako jezdkyňe v anglickém sedle. Dívala se něžně na Minského, omotávajíc si jeho černé kučery na své blyskavé prsty. Ubo-hý dozorce! Nikdy se mu nezdála jeho dcera tak krásná; mimoděk se jí kochal. „Kdo je to tam?“ zeptala se, nezdví-

61

hajíc hlavu. Stále ještě mlčel. Když nedostala odpověď, zdvihla Duňa hlavu... a s výkřikem padla na koberec. Pole-kaný Minskij se k ní vrhl, aby ji pozvedl, a vida náhle ve dveřích starého dozorce, nechal Duňu a přistoupil k němu, rozřesen hněvem. „Co chceš?“ řekl mu se zařatými zuby. „Co se za mnou všude kradeš jako lupič? Chceš mě snad zabít? Marš ven!“ A chytil silnou rukou starce za límec a vy-hodil ho na schody.

Stařec se vzpamatoval až v bytě. Jeho přítel mu radil, aby si stěžoval; ale dozorce si věc promyslí, mávl rukou a roz-hodl se všeho nechat. Za dva dny se vypravil z Petrohradu zpátky do své stanice a začal zase vykonávat svou povin-nost. „A tak tu žiji už třetí rok,“ skončil, „bez Duni, a nemám o ní nejmenší zprávy. Je živa či mrtva, ví pánbůh. Všechno se stává. Není první ani poslední, kterou oklamal projíždějící dareba, nechal si ji tam a pak odhodil. Mnoho je jich v Pet-rohradě, těch mladistvých hus, které jsou dnes v atlasu a ak-samitu, a zítřka, koukáš, metou ulice spolu s holotou z putyk. Když si tak někdy pomyslím, že snad Duňa tam hyně, tak si mimoděk zahřeším a přál bych jí, aby byla pod zemí...“

To bylo vypravování mého přítele, starého dozorce, vy-pravování nejednou přerývané slzami, které si utíral maleb-ně šosem jako horlivý Těrenťič v Dmitrijevově krásné bala-dě. Slzy byly částečně vzbuzeny punčem, kterého za dobu svého vypravování vytáhl pět sklenic; ať tak či onak, jeho slzy mě silně dojalý. Když jsem se s ním rozloučil, dlouho jsem nemohl zapomenout na starého dozorce, dlouho jsem přemýšlel o ubohé Duně.

Ještě nedávno, když jsem jel městečkem***, vzpomněl jsem si na svého přítele; dozvěděl jsem se, že stanice, jejímž byl správcem, je už zrušena. Na mou otázku, je-li starý do-zorce ještě živ, mi nemohl nikdo dát uspokojivou odpověď.

Rozhodl jsem se, že navštívím známý kraj, a vzal jsem volně koně a pustil jsem se do vesnice N.

To bylo na podzim. Nebem táhla šedivá oblaka; z poža-
tých polí dul chladný vítr, unášel rudé a žluté listí ze stromů,
které cestou provál. Přijel jsem do vsi při západu slunce
a zastavil jsem se u pošty. Do předstíne (kde mě kdysi polibi-
la ubohá Duňa) vešla tlustá žena a na mou otázku odpov-
děla, že je to rok, co starý dozorce umřel, že do jeho domu
se nastěhoval sládek a ona že je jeho žena. Bylo mi líto
marné vyjíždky a sedmi rublů, které jsem zbytečně vydal. —
„Nač umřel?“ zeptal jsem se ženy. — „Upil se, holečku,“
odpověděla. — „A kde ho pochovali?“ — „Za humny, vedle
jeho nebožky ženy.“ — „Nemohl by mě někdo dovést k jeho
hrobu?“ — „Pročpak ne. Hej, Vaňko s tou kočkou sis nahrál
už dost dlouho. Doprovoď pána na hřbitov a ukaž mu do-
zorcův hrob.“

Při těch slovech roztrhaný kluk, ryšavý a jednoooký, ke
mně vyběhl a ihned mě vedl za humna.

„Znals nebožtíka?“ zeptal jsem se ho cestou.

„Jak bych ho neznal! Naučil mě otloukat písťalky. Někdy
tak (dej mu pánbůh nebe!) chodíval z krčmy a my za ním:
Dědečku, dědečku! Dejte nám oříšky!“ a on nás podělil oříš-
ky. Pořád si jen s námi hrál.“

„A co cestující, vzpomínají si na něho?“

„Teďka je málo cestujících; jen někdy sem zabloudí přís-
dící, a ten se o mrtvé nestará. Jen tuhle v létě přijela nějaká
paní, vyptávala se na starého dozorce a šla k jeho hrobu.“

„Jaká paní?“ zeptal jsem se ho zvědavě.

„Krásná paní,“ odpověděl chlapec. „Přijela ve voze se šesti
koňmi, s třemi malými chlapečky a s chůvou a s černým
pejskem; jak jí řekli, že starý dozorce umřel, dala se do
pláče a řekla dětem: ‚Budte tu hodné, já si zajdu na hřbitov.‘
Chtěl jsem se nabídnout, že ji dovedu. Ale paní řekla: ‚Já
znám sama cestu.‘ A dala mně stříbrný pěták — taková hod-
ná paní!...“

Přišli jsme na hřbitov, pusté, neohrazené místo, poseté
dřevěnými kříži, neosíněné jediným stromem. Jakživ jsem
neviděl tak smutný hřbitov.

62

„Tu je hrob starého dozorce,“ řekl mi chlapec a vyskočil
na hromadu písku, do níž byl zasazen černý kříž s bronzo-
vou ikonou.

„A paní přišla sem?“ zeptal jsem se.

„Přišla,“ odpověděl Vaňka: „díval jsem se za ní z dálky.
Lehla si tady a dlouho ležela. A pak šla paní do vsi a zavola-
la kněze, dala mu peníze a odjela, a i mně dala pěták —
báječná paní!“

I já dal chlapci pětáček a nelitoval jsem ani vyjíždky, ani
sedmi rublů, které jsem utratil.

65

(přelad Borumle Markovics)

PUŠKIN, Alexandr Sergejevič. *Bélikiny povídky*. Sedmé, v Odeonu třetí. Praha: Odeon,
nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1986.

64